

## **Kontrollkäik Harku Vanglasse**

(1) 20.05.2010 viisid õiguskantsleri nõunikud läbi etteteatud omainitsiatiivilise kontrollkäigu Harku Vanglas (edaspidi ka vangla).

Justiitsministri 06.12.2001 määruse nr 91 "Harku Vangla põhimäärus" § 1 lg 1 järgi on Harku Vangla Justiitsministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus, kes viib täide vabadusekaotust. Põhimääruse § 1 lg 2 sätestab, et Harku Vangla on kinnine vangla.

Justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 "Täitmisplaan" § 5 p 5 alusel paigutatakse Harku Vanglasse naiskinnipeetavad ja alates 01.01.2010 ka sellised üle 57 aasta vanused meeskinnipeetavad, keda ei ole karistatud seksuaalkuriteo toimepanemise eest. Vanglas on üks kinnipeetavate hoone, mis on jagatud neljaks sektsiooniks. Lisaks eluhoonele on vanglas sõltuvusrehabilitatsiooni osakond, emade-lastete osakond ning lukustatud kambrite ja kartseri osakond.

Vanglas on 220 kohta. Seisuga 14.06.2010 oli vanglate veebilehe andmeil Harku Vanglas 198 süüdimõistetut. Neist 2 alaealist, 140 nais- ja 56 meeskinnipeetavat. Vanglas on 101 ametikohta, millest 20.05.2010 seisuga oli täidetud 100.

Eelmine õiguskantsleri kontrollkäik Harku Vanglasse toimus 06.02.2007. Õiguskantsler täheldas eelmisel kontrollkäigul probleeme seoses kinnipeetavate elu- ja olmetingimustega, kinnipeetavate isikliku hügieeni eest hoolitsemise võimalustega, kinnipeetavate õigusega posti teel edastatava sõnumi saladusele tagamisega ja vangla direktori haldusaktide vastavusega haldusmenetluse seadusele.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikut alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kuidas on vanglas kaitstud kinnipeetavate põhiõigused ja -vabadused. Erilist tähelepanu pöörati kinnipeetavate õiguste kaitsmise võimalustele, elu- ja olmetingimustele, vanglavälise suhtlemise tagatusele, tervishoiuteenuste osutamisele ning emade-lastete osakonnas viibivate laste olukorrale.

(3) Kontrollkäigul intervjuerisid õiguskantsleri nõunikud 5 naiskinnipeetavat ja 6 meeskinnipeetavat. Lisaks vestlesid õiguskantsleri nõunikud vangla ringkäigu kestel 10 kinnipeetavaga. Samuti kohtusid õiguskantsleri nõunikud vanglaametnikega ja vangla juhtkonnaga ning kontrollisid vangla territooriumil asuvat kinnipeetavate eluhoonet, emade-lastete ja sõltuvusrehabilitatsiooni osakondi, tervishoiuosakonda, spordisaali, raamatukogu, palvelat, sööklad, üldhariduskooli, kutsekooli, pääslat, kokkusaamiste ruume, töötsooni, lukustatud kambreid ja kartsereid. Ühtlasi tutvuti üheksa kinnipeetava isikliku toimikuga.

Kontrollkäigule olid ekspertidena kaasatud kaks pediaatrit, kes hindasid vangla emade-lastete osakonnas viibivate laste kasvukeskkonda, tervist ja heaolu.

### **(3.1.) Ekspertarvamus emade-lastete osakonnas viibivate laste kasvukeskkonna, tervise ja heaolu kohta**

Kontrollkäigul ekspertidena osalenud pediaatrid kontrollisid emade-lastete osakonnas viibivate laste kasvukeskkonda (sealhulgas toitumist), lastele tagatud tervishoiuteenuste kohasust ja

piisavust emade ja meditsiinipersonali intervjuerimise ning laste tervisekaartide alusel, samuti laste tervist ja arengut (sealhulgas psüühilist).

Eksperdid tegid kindlaks, et kontrollkäigu päeval viibis vanglas 3 väikelast vanuses 3 aastat 4 kuud, 2 aastat 2 kuud ja 1 aasta 7 kuud. Kaks nooremat last on viibinud oma emaga vanglas sünnist alates.

### **(3.1.1) Emade-lastes osakonnas viibivate laste kasvukeskkond**

Eksperdid tuvastasid, et emade-lastes osakonnas viibivatele lastele on tagatud ööpäevaringselt ema hooldus ja võimalus imikueas loomulikult rinnapiimaga toitmiseks. Kontrollkäigu ajal osakonnas viibivate laste väikese arvu tõttu oli tagatud mõlemale emale lastega omaette tuba, kus lastel oli piisavalt mängimisruumi. Enamate laste viibimisel vanglas võib ühes toas olla mitu ema oma lastega. Sõltuvalt laste vanusest võib ekspertide hinnangul viimasel juhul lastele jääda liikumisruumi väheseks.

Eksperdid sedastasid, et vangla territooriumil on olemas lastele eraldi asetsev piisavalt suur mänguväljak, kus lastel on võimalus viibida emadega hommikul kell 9.30–11.00 ja pealelõunal kell 13.30–16.00. Viimane ajavahemik langeb laste lõunase une ajale, mistõttu tegelik õues viibimise aeg võib lubatust lüheneda. **Sellest tulenevalt leidsid eksperdid, et laste õues viibimise aeg ei tohiks ühtida laste lõunase une ajaga ning ettekirjutatust pikemat õues viibimist vajavad lapsed eelkõige suvisel ajal.**

Emade küsitlemisel selgus, et vanglapoolselt pakutakse lastele päevas kolm põhitoidukorda. Imiku- ja väikelapse toitmise osas nõustavad emasid meditsiiniõde ja arst. Esimesel eluaastal peab rinnapiima puuduse korral piimasegu ostma ema. Kui ema ei saa emapalka, siis tagab piimasegu vangla. Vajaliku lisatoidu saab vangla köögist, kuid vajadusel on võimalus ka vangla poolt antud toiduainetest emadel ise lisatoidu valmistada. Emade-lastes osakonna köögis on võimalused nii toidu soojendamiseks kui vajadusel valmistamiseks. Samuti on emadel võimalus osta lastele lisatoidu. Seega peaks ekspertide hinnangul lastele olema tagatud adekvaatne toidumenüü vajalike toitainete ja kaloraažiga.

Eksperdid tegid kindlaks, et kontrollkäigu ajal emade-lastes osakonnas viibivad lapsed ei käi lastekollektiivis ning nende elu piirneb vaid vangla territooriumiga. Kuigi lastel võimaldatakse lahkuda vanglast isa või vanavanematega, ei ole ükski antud kolmest lapsest vanglast erinevatel põhjustel väljas käinud. **Seetõttu jääb ekspertide hinnangul laste, eriti 3-aastase lapse, suhtlemiskeskond piiratuks eeskätt lapse adekvaatse sotsiaal-emotsionaalse ja vähemal määral vaimse hea arengu tagamiseks. Kuna lapsed viibivad vanglas koos emadega oma neljanda sünnipäevani, on soovitatav päevasel ajal lastekollektiivis viibimine hiljemalt kolme aasta vanusest.**

Eksperdid tõid positiivsena välja asjaolu, et emade-lastes osakonnas viibivad lapsed on kaitstud passiivse suitsetamise eest. Emade suitsetamine vanglas on keelatud ning emadele on vajadusel tagatud Nicorette plaastrid.

### **(3.1.2) Emade-lastes osakonnas viibivate laste tervisekontrolli kohasus ja piisavus**

Ekspertide hinnangul vastab vanglas viibivate laste tervisekontroll Eestis kehtivale kuni 18-aastaste laste tervisekontrolli juhendile. Lastele on tagatud adekvaatne esmatasandi meditsiiniabi. Teenust osutab Murru Vangla tervishoiuosakond. Tööpäevadel viibib vanglas

meditsiiniõde, kes regulaarselt teostab laste läbivaatust koos perearstiga. Osaliselt on võimalus erialaspetsialistide konsultatsiooniks vanglas (nt silmaarst, hambaarst), vajadusel tagatakse konsultatsioon erialaspetsialisti poolt väljaspool vanglat. Laste kasvamist on regulaarselt kontrollitud ning antropomeetrilised näitajad on dokumenteeritud tervisekaartides. Ekspertid tegid kindlaks, et kõik lapsed on õigeaegselt vaktsineeritud vastavalt Eestis kehtivale riiklikule immuniseerimiskavale ja saanud adekvaatset rahhiidi profülaktikat. Ühel juhul oli tegemata vereanalüüs esimese eluaasta lõpus rauapuudusaneemia välistamiseks. **Laste kasvamise jälgimiseks soovitasid eksperdid võtta kasutusele Eesti laste kasvukõverad ning lisada need laste tervisekaartidesse.**

Positiivsena tõid eksperdid välja selle, et vanglas asub meditsiinosakond kõrvuti emade-lastes osakonnaga, mis on taganud tiheda kontakti laste ja emade ning meditsiinipersonali vahel. Laste ägeda haigestumise korral on laste läbivaatus toimunud sageli, tõenäoliselt tunduvalt sagedamini kui kodus kasvavate laste ägeda haigestumise korral. Ekspertide hinnangul on laste ravi ägedatel haigestumistel olnud adekvaatne. Ravimid on lastele tasuta, meditsiiniõde kontrollib lastele ravimite andmise korrektsust emade poolt. Lapse erakorralist abi nõudvate terviseprobleemide korral saab väljaspool meditsiiniõe tööaega anda teada olukorrast peakorrapidajale. Erakorralised probleemid lahendab kiirabi. Krooniliste haiguste jälgimisel on tagatud vajalikud spetsialistide konsultatsioonid kas vanglas või väljaspool vanglat.

Ekspertid leidsid, et probleemiks on lastepsühholoogi ja/või lastepsühhiaatri abi puudumine vanglas. Vanglas viibivad lapsed võivad olla erinevate sotsiaalsete probleemidega peredest ning oma lühikese elu jooksul läbi elanud juba mitmeid stressirohkeid situatsioone (nt hetkel vanglas viibiva vanima lapse juhtum, kes kolme aasta jooksul on elanud nii vanglas, kodus, lastekodus kui uuesti vanglas). **Ekspertide hinnangul vajavad emad ja lapsed vanglas nõustamist ja tuge ema-lapse suhte kujunemise osas ning lastepsühholoogi ja/või lastepsühhiaatri korduvaid konsultatsioone lapse võimalike kognitiivse ja sotsiaal-emotsionaalse arengu probleemide ning käitumishäirete diagnoosimisel, nõustamisel ja ravil.**

### **(3.1.3) Emade-lastes osakonnas viibivate laste tervis ja areng**

Ekspertid asusid seisukohale, et vanglas viibiva kolme lapse füüsiline ja motoorne areng on eale vastavad. Põgusal hindamisel leidsid eksperdid, et ka laste vaimne areng on ealine, kuid kognitiivse ja sotsiaal-emotsionaalse arengu ning käitumishäirete täpsemaks objektiivseks hindamiseks on vajalikud arengutestid. Üks lastest on hüperaktiivsete käitumisjoontega, mis vajaks erialalist (psühhiaatri poolset) täpsustamist. Ägedaid haigusi on lapsed põdenud suhteliselt harva ning meditsiiniabi on antud kordadel olnud adekvaatne.

Kokkuvõtteks asusid eksperdid seisukohale, et emade-lastes osakonnas viibivate laste kasvukeskkond vanglas on rahuldavad. Lastele on tagatud adekvaatne tervisekontroll ja hea meditsiiniabi nii ägedate haigestumiste kui krooniliste haiguste korral. Puudusena tõid eksperdid välja laste suhtlemiskeskonna piiratuse, lastepsühholoogi (vajadusel lastepsühhiaatri) nõustamise puudumise ja laste õuesviibimise aja vähesust.

## **(4) Õiguskantsleri seisukoht**

### **(4.1) Kinnipeetavate võimalused isikliku hügieeni eest hoolitsemiseks**

Kontrollkäigul hinnati, millised võimalused on kinnipeetavatel isikliku hügieeni eest (nii enda kui riiete pesemise ja kuivatamise võimalused) hoolitsemiseks Harku Vanglas.

Kontrollimisel ilmnas, et üldjuhul saavad naiskinnipeetavad kasutada dušši üks kord nädalas.<sup>1</sup> Kontrollkäigu päeval viibis N1 eluhoones 83 naiskinnipeetavat, kes saavad igapäevaselt eluhoones kasutada kolme WC kohta, ühte bideed ja kolme kraanikaussi. Harku Vangla direktori 27.04.2010 käskkirja nr 5-3/62<sup>2</sup> punktis 4.1 sätestatud eluhoones elavate kinnipeetavate päevakava järgi on näiteks hommikusteks protseduurideks ette nähtud 30 minutit (6.00 – 6.<sup>30</sup>). Pärast hommikust loendust ja enne hommikusööki, s.o 6.45 – 7.20 saavad naiskinnipeetavad vajadusel protseduure jätkata. Seega on alates äratusest kuni hommikusöögini 83-l naiskinnipeetaval umbes tund aega isiklike hügieeni protseduuride läbi viimiseks. N1 eluhoone naiskinnipeetavad väitsid vestlustel õiguskantsleri nõunikega, et WC kohtade ja kraanikausside kasutamiseks moodustatakse peaaegu iga kord pärast äratust kinnipeetavate enda poolt järjekord ja ei ole harvad ka juhused, kui mõni kinnipeetav ei jõua ettenähtud aja jooksul isiklike protseduure teha, kuna suure hulga kinnipeetavate peale on piiratud arv hügieenikohti.

Vestlusel kinnipeetavatega ilmnas, et seoses meeskinnipeetavate üleviimisega Harku Vanglasse 2010. aasta alguses likvideeriti vangla territooriumil asunud pesu kuivatamise nõõrid, mistõttu peavad kinnipeetavad isikliku pesu kuivatama kambris metallvoodi äärel.

Kui eelpool märgitud tingimused esinevad kogumina ning kinnipeetaval ei ole võimalik küllaldaselt hoolitseda oma isikliku hügieeni eest, võib säärastes tingimustes isikute kinnipidamine riivata inimväärikust.

Tulenevalt Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklist 3 ja põhiseaduse (PS) §-st 18 ei tohi kinnipidamiskoha olmetingimused olla inimväärikust alandavad. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika<sup>3</sup> kohaselt koheldakse kinnipeetavat inimväärikust alandavalt siis, kui põhjustatud kannatused ja alandus ületavad sellise taseme, mida seostatakse tavaliselt seadusliku ravi või karistusega. Kinnipidamistingimuste hindamisel tuleb ennekõike arvesse võtta asjaolude koostõju, nt kambrite sisustus, hügieenilisus ja isiku kinnipidamiskohta paigutamise kestus. Samuti on Riigikohus märkinud, et "inimväärikus on kõigi isiku põhiõiguste alus ning põhiõiguste ja vabaduste kaitse eesmärk. Inimväärika kohtlemise nõue laieneb ka kinnipeetavatele".<sup>4</sup>

Lisaks toonitab Euroopa Vanglareeglistiku preambul, et vabaduskaotusliku karistuse kohaldamine ja kinnipeetavate kohtlemine eeldab julgeolekuabinõude ja distsipliiniga arvestamist, kuid samal ajal tuleb tagada vanglas tingimused, mis ei riiva inimväärikust. Euroopa Vanglareeglistiku punktist 18.1 tulenevalt kuulub inimväärikuse hulka ka hügieeninõuete järgimine.<sup>5</sup> Vangla ülesanne on kinnipeetavate inimväärikuse tagamine kinnipidamisasutuses. Seega tuleb vanglal panna rõhku muuhulgas ka kinnipeetavate isikliku hügieeni vajaduste rahuldamise piisavaks tagamiseks. Inimväärikus on seotud isiku kõigi põhiõigustega ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eesmärk. Inimväärikus on osa põhiõiguste

<sup>1</sup>Töötavad ja spordisaali külastavad kinnipeetavad saavad dušši all käia ka pärast tööpäeva või spordisaali kasutamist.

<sup>2</sup> Ajutine Harku Vangla kodukorra muutmine ja täiendamine seoses töökorralduslike muudatustega.

<sup>3</sup> Nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 08.11.2005 otsus asjas nr 64812/01, Alver vs. Eesti Vabariik p 50. Euroopa Inimõiguste Kohtu 02.07.2009 otsus asjas nr 41653/05, Kochetkov vs. Eesti, p 40

<sup>4</sup> Vt RKKKo 22.03.2006, nr 3-3-1-2-06, p 10.

<sup>5</sup> Vt ka ÜRO kinnipeetavate kohtlemise miinimumnõuded p 10 jj, kättesaadav arvutivõrgus: <http://www2.ohchr.org/english/law/treatmentprisoners.htm>.

olemusest. Inimväärikust tuleb austada ja kaitsta.<sup>6</sup> Õigus inimväärikale kohtlemisele laieneb igapäevale, sh kinnipeetavatele.

Vangistusseaduse (edaspidi VangS) § 106 kohaselt juhib vangla direktor vangla tööd ja täidab teisi talle pandud ülesandeid. Muuhulgas peab vangla direktor tagama ka kinnipeetavate esmased tervishoiu- ja hügieeninõuded. VangS § 50 lg 1 sätestab, et kinnipeetav peab hoolitsema oma isikliku hügieeni eest. Sama sätte lg 2 järgi võimaldatakse kinnipeetavale vähemalt üks kord nädalas, samuti vanglasse vastuvõtmisel saun, vann või dušš. VangS § 46 lg 2 kohaselt peab kinnipeetav hoolitsema oma riietuse eest. Nimetatud säte hõlmab nii vangla poolt tagatud kui isiklikku riietust.

Tänases ühiskonnas peavad enamus inimesi normaalseks igapäevast või ülepäeviti dušši kasutamise võimalust ega kujutaks ette vähemat. Kuigi vangistusseadus näeb ette miinimumina üks kord nädalas pesemisvõimaluste kasutamise, on toodu kindlasti üksnes miinimum. Inimväärikuse põhimõttest lähtuvalt tuleks vanglal püüda tagada sagedasem pesemisvõimalus. Kõikide kinnipeetavate isikliku hügieeni harjumused ei pruugi olla sarnased. Siiski peab vangla, lähtudes inimväärikuse põhimõttest, tagama kinnipeetavate vajadustele vastava isikliku hügieeni eest hoolitsemise sageduse. Eeltoodust tulenevalt **soovib õiguskantsler suurendada naiskinnipeetavate pesemisvõimaluste kordi nädalas, et tagada ohutu ja inimväärikust austav vangistuse täideviimine Harku Vanglas.**

Kontrollkäigul ei ilmnenu, et ükski kinnipeetav oleks jäänud seetõttu, et N1 eluosakonnas on piiratud arv hügieenisõlmi, ilma võimalusest päeva jooksul läbi viia vajalikud isikliku hügieeni protseduurid. Siiski ei saa sellise kinnipeetavate arvu ja hügieenisõlmede arvu juures välistada võimalust, et nõrgemad või muidu vähemat mõjujõudu omavad kinnipeetavad ei saa N1 eluosakonnas piisavalt hoolitseda oma isikliku hügieeni eest. Sellise riski vältimiseks **teeb õiguskantsler soovitus suurendada vangla N1 eluosakonnas hügieenisõlmede hulka.**

Riietuse eest hoolitsemine sisaldab endas ka kindlasti pestud pesu kuivatamisvõimalust. Seega peab vangla võimaldama kinnipeetavale pesu kuivatamist. Seetõttu **soovib õiguskantsler luua võimalused kinnipeetavatele isikliku pesu kuivatamiseks** (nt kambri seinä külge kinnitatav pesurest, mida saab ruumi kokkuhoidmiseks vajadusel kokku panna).

#### **(4.2) Kinnipeetavate võimalused kohtuda VangS §-s 26 nimetatud isikutega segamatult**

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid, kas kinnipeetavate kokkusaamised VangS §-s 26<sup>7</sup> nimetatud isikutega toimuvad segamatult.

Vangla ringkäigul avastasid õiguskantsleri nõunikud, et kinnipeetavate VangS §-s 26 nimetatud isikutega ettenähtud kokkusaamiste toa lae nurkades on augud, mis on arvatavasti tekkinud juhtmete paigaldamise tõttu. See annab alust kahelda sellise ruumi vastavuses kokkusaajate privaatsuse tagamise ja teabe kaitstuse nõuetele.

Vastavalt VangS § 26 lõikele 1 on kinnipeetaval õigus piiramatult kohtuda oma kaitsja, advokaadist esindaja, vaimuliku ja oma riigi konsulaartöötajaga ning tõestamistoimingu tegemiseks notariga. Kokkusaamised peavad toimuma segamatult.

---

<sup>6</sup> EL põhiõiguste harta art 1, Euroopa Kohtu 09.10.2001 otsus kohtuasjas C-377/98: Madalmaad v. Euroopa Parlament ja nõukogu, EKL 2001, lk 7079.

<sup>7</sup> VangS § 26 reguleerib kinnipeetava kokkusaamisi kaitsja, advokaadist esindaja, vaimuliku, notari ja oma riigi konsulaartöötajaga.

Tagamaks kinnipeetava ja VangS §-s 26 nimetatud isikute õigust teabevahetusele ilma, et muudel isikutel oleks võimalik seda pealt kuulata, **teeb õiguskantsler soovitus viia läbi nimetatud kokkusaamiste ruumis vajalikud parandustööd.**

#### **(4.3) Kinnipeetava võimalused nende õiguste kaitseks vajaliku teabe saamiseks**

Harku Vanglas kontrolliti, mil viisil on kinnipeetavatel võimalik saada vajalikku teavet oma õiguste ja nende kaitsmise võimaluste kohta ning kas kinnipeetavatel on võimalus pääseda ligi õigusaktidele nende kehtivas redaktsioonis.

Kontrollimisel ei ilmnenud, et vanglas esineks probleeme kinnipeetavatele õigusaktidega tutvumise võimaldamisel. Kinnipeetavad saavad paber kandjal olevate õigusaktidega tutvuda nii eesti kui vene keeles kas pöördudes avaldusega raamatukogu poole või kontaktisiku vahendusel. Samuti on raamatukogu arvutis tagatud juurdepääs e-riigiteatajale, Riigikohtu koduleheküljele, kohtulahendite registritele KOLA ja KIS.

Siiski möönis vangla juhtkond vestlusel õiguskantsleri nõunikega, et paber kandjal olevate õigusaktide kehtivust kontrolliti ja vajadusel uuendati vahetult enne õiguskantsleri kontrollkäiku. Samas ei osanud juhtkond täpselt öelda, millise vanglaametniku tööülesanne see on.

On oluline rõhutada, et vanglakaristuse kandmisega seotud õigusaktide kehtivate redaktsioonide kättesaadavuse küsimus vanglas on äärmiselt tähtis. Sisuliselt tagab kehtivate õigusaktide kättesaadavus kinnipeetavatele võimaluse efektiivselt oma õigusi seaduses sätestatud korras (nt vaidemenetluse kaudu) kaitsta. Ka võimaldab see kinnipeetaval juhinduda oma käitumise reguleerimisel kehtivast õigusest.

On ilmne, et kinnipeetavale vahendatavad õigusaktid peavad olema võimalikult kehtivas redaktsioonis. Iseäranis puudutab see muudatusi õigusaktides, mis kinnipeetava õigusi ja kohustusi oluliselt ümber kujundavad. Kui pakutavad õigusaktid on vananenud, muutub võimalus kasutada nende abi oma õiguste kaitsel või käitumise kujundamisel oluliselt väiksemaks ja võib kaasa tuua ka olukorra, kus isik jääb mõnest oma õigusest ilma, kuna ta sattus oma õiguste kaitsel eksiteele, juhindudes aegunud õigusakti redaktsioonist.

Kuigi puudub kindel alus väita, et vanglas paber kandjal kättesaadavate õigusaktide redaktsioonide kehtivust ei kontrollita, **teeb õiguskantsler soovitus korraldada vangla asjaomaste ametnike töö selliselt, et paber kandjal õigusaktide uuendamised toimuksid süstemaatiliselt.** Üheks võimalikuks lahenduseks on, et ühe või mitme Harku Vangla ametniku ametijuhendijärgseks kohustuseks on hoolitsemine selle eest, et kõik kinnipeetava jaoks olulised õigusaktid (s.o eeskätt vangistusseadus, vangla sisekorraeeskiri, vangla kodukord) oleksid paber kandjal kättesaadavad kehtivas redaktsioonis.

#### **(5) Hea praktika**

Seoses vanglavälise suhtlemisega on õige ja põhjendatud Harku Vangla praktika, mille kohaselt võimaldab vangla isikutele pikaajalisi kokkusaamisi ka nädalavahetustel. Samuti on tervitatav see, et nii pikaajalisi kui ka lühiajalisi kokkusaamisi on võimalik reeglina saada tihedamini ja pikema kestusega (nt kui kokkusaamistele tulevad lapsed või kui kokkusaaja saabub välisriigist), kui kehtiv õigus minimaalselt ette näeb.

Õiguskantsleri kontrollkäikudel vanglatesse on ilmnenud, et nädalavahetustel ei ole sageli võimalik kinnipeetaval saada ei lühiajalisi ega pikaajalisi kokkusaamisi. Seda ennekõike vanglaametnike puudumise tõttu. Samas on paljude kinnipeetavate pereliikmed hõivatud töö või kooliga ja elavad vangla asukohast sadade kilomeetrite kaugusel. Võimalus tulla kokkusaamisele vaid tööpäevadel on neil seetõttu oluliselt piiratud.

Kuigi kehtiv õigus ses osas reegleid ei sätesta, peab õiguskantsler äärmiselt oluliseks, et vangla töökorraldus toetaks kinnipeetavate vanglavälist suhtlemist ja sealhulgas eeskätt pikaajaliste kokkusaamiste osas, mis hoiavad suhteid kõige lähedasemate pereliikmetega (abikaasa, vanemad, lapsed) ning millest on kinnipeetaval vabaduses kõige enam kasu õiguskäikudele teele asumisel. Seetõttu on tervitatav kokkusaamiste korraldus, mis soodustab kokkusaamisi tihedamini ja pikema kestusega, kui seda sätestab kehtivas õiguses toodud miinimummäär ning ka kokkusaamistele tulijatele sobivatel päevadel.

**(6)** Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste paremaks tagamiseks soovitusel Harku Vanglale seoses:

- kinnipeetavate isikliku hügieeni eest hoolitsemise võimalustega,
- kinnipeetavate ja VangS § 26 ära toodud isikute kokkusaamiste ruumi privaatsuse tagamisega,
- kinnipeetavate võimalustega nende õiguste kaitseks vajaliku kehtiva teabe saamiseks.

Samuti teeb õiguskantsler soovitusel Harku Vanglale järgida kontrollkäigule kaasatud ekspertide ettepanekuid.

Õiguskantsler saadab koopia kontrollkäigu kokkuvõttest teadmiseks justiitsministrile. Soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitude tegemisest.